

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET POLITIČKIH ZNANOSTI
Lepušićeva 6, 10000 Zagreb

**Kolegij: POLITIČKA KULTURA I DEMOKRACIJA – KOMPARATIVNI
PRISTUP**

Prof. dr. sc. Vladimir Vujčić
e-mail: vladimir.vujcic@fpzg.hr

CILJ PREDMETA

Kultura od polovice prošlog stoljeća zauzima sve značajnije mjesto u političkoj teoriji i komparativnoj politici. Bez pojma kulture ne bi se mogle razvijati teorije multikulturalnog građanstva, politika identiteta, politika razlike i priznavanja itd. A bez pojma političke kulture teško bi se mogli objasniti politički poreci; modeli, stabilnost i razvoj demokracije, te oblici političke participacije. Teško bi bilo razumjeti odnose građana i politike u cjelini, odnose između mikro i makro nivoa političke analize. U suvremenoj komparativnoj politici ističu se tri pristupa istraživanju politike – kulturološki, strukturalni i racionalnog izbora. Temeljni postulat kulturološkog pristupa politici jest postulat orijentacijskog djelovanja ljudi u kompleksnom političkom prostoru, a takvo djelovanje posredovano je vrijednostima i vjerovanjima kao sadržajima političke kulture. Dok strukturalni pristup polazi od odnosa između struktura, racionalistički od razuma i interesa individualnih aktera, kulturološki polazi od pojmova značenja, vrijednosti i vjerovanja. Svaki od navedenih pristupa, dakle, ima svoju ontologiju i metodologiju. Cilj je ovog predmeta znanstveno obrazložiti mjesto i ulogu kulture, posebno političke kulture, u objašnjavanju razvoja formalne i djelotvorne demokracije. Još su utemeljitelji političko-kulturalnog pristupa u komparativnoj politici Almond i Verba u svojoj čuvenoj studiji o civilnoj kulturi (1963.) ustvrdili da će veza između političke kulture i političke strukture biti jedan od najznačajnijih istraživačkih aspekata problema političke stabilnosti i promjene u demokracijama. Nakon toga poduzeto je čitav niz relevantnih istraživanja u vezi s tim. Pokazalo se, na primjer, da je politička legitimacija, kao važna komponenta političke kulture, ključna u kriznim povijesnim okolnostima za objašnjavanje političkih promjena, pa sve do recentnih istraživanja o demokraciji kao izrazu duboko ukorijenjenih specifično kulturalnih orijentacija među ljudima. Tako Inglehart i Welezi (2005) zaključuju svoju studiju o modernizaciji, kulturi i demokraciji s tezom da demokracija nije jednostavno rezultat modernog elitnog pregovaranja i konstitucionalnog inženjeringa, već da ovisi o kulturnim orijentacijama građana. Oni su tako razvili teoriju političkog razvoja kao ljudskog razvoja. Ustvrdili su da je suvremena politološka literatura previdjela najfundamentalniji aspekt demokracije – ljudsku emancipaciju ili težnju k slobodi izbora. Cilj je ovog predmeta afirmirati kulturološku teoriju političkog razvoja, pokazati nezavisnu ulogu kulture u objašnjavanju političkih fenomena (ponašanja i institucija). Problem je kako objasniti nezavisnu međuovisnost kulture (političke kulture), društvene strukture i pojedinačnog djelovanja slobodnih pojedinaca u politici kao kolektivnoj aktivnosti radi ostvarivanja općeg dobra. To bi bio osnovni cilj ovoga predmeta.

SADRŽAJ PROGRAMA (TEME)

1. Kultura i ideologija u političkoj teoriji i komparativnoj politici
- 2-3. Osnove teorije političke kulture: pojam, dimenzije i tipovi
- 4-5. Pristupi političkoj kulturi: identitetski, legitimacijski, vrijednosni, socijalnog kapitala, građansko-kompetencijski, političkih prava i obaveza građana i vlasti, participacijski.
6. Kulturološka teorija političke promjene i razvoja
7. Kulturalne mape (zone) svijeta i politički razvoj
- 8-9. Politička kultura i demokracija: komparativna analiza odnosa
10. Dahlov „demokratski paradoks“: komparativno istraživanje
- 11-12. Politička tolerancija: teorija i istraživanja
- 13-14. Socijalni kapital: pojam i istraživanja
15. Politička socijalizacija, obrazovanje i demokracija

OBLICI NASTAVE

Nastava se izvodi u obliku predavanja i seminara. Seminarska nastava podrazumijeva izradu kraćih eseja (skica o nekoj temi za usmenu prezentaciju) i/ili širih eseja (elaboriranih preglednih radova o nekoj temi). Kandidati su dužni međusobno razmjenjivati pisane eseje i dati obrazloženu ocjenu za jedan esej svojih kolega. Teme za ove eseje kandidati utvrđuju zajedno s predmetnim nastavnikom. Ovi se radovi ocjenjuju i vrednuju u konačnoj ocjeni.

NAČIN POLAGANJA ISPITA

Ispit se polaže usmeno (tri pitanja) prema propisanoj obaveznoj literaturi. Može se polagati i izradom preglednog stručno-znanstvenog rada na neku temu. Oba načina se vrednuju jednakim brojem bodova.

NAČIN VREDNOVANJA ISPITA

Ispit položen iz ovog predmeta kao obaveznog u strukturi predmeta vrednuje se sa 7 ECTS bodova.

NAČIN PRAĆENJA KVALITETE NASTAVE

Kvaliteta nastave provjerava se anonimnim anketnim ocjenjivanjem polaznika na kraju semestra. Kvalitetu i uspješnost nastavnog procesa neposredno nadziru Vijeće doktorskog studija “Komparativna politika”, te fakultetski Odbor za praćenje kvalitete nastave.

OBAVEZNA LITERATURA

- Almond, G., Verba, S. (2000). *Civilna kultura*. Zagreb: NIZ, „Politička kultura“,
- Hauge, Rod, Harrop, M., Breslin, S. (2001). *Komparativna vladavina i politika*. Zagreb: FPZ, str. 32-61, 95-153.
- Inglehart, Ronald, Welzel, Christian (2007). *Modernizacija, kulturna promjena i demokracija*. Zagreb: NIZ, „Politička kultura“
- Vujčić, V. (2001). *Politička kultura demokracije*. Zagreb: Panliber
- Vujčić, V. (2005). Političko obrazovanje i modeli demokracije. *Politička misao*, br. 2

PREPORUČENA LITERATURA

- Almond, G. A., Verba, S. (ur.). *The Civic Culture Revisited*. Sage Publications, 1980.
- Almond, G., Powell, G. et al. (2004). *Comparative Politics Today*. Longman, str. 46-62.
- Benedicto, J. (2004). Cultural structures and political life: The cultural matrix of democracy in Spain. *European Journal of Political Research*, Vol. 43, No. 3
- Crothers, L., Lochart, C. (ur.). *Culture and Politics, A Reader*. New York: St. Martin's Press, 2000.
- Dalton, R. J. (2004). *Democratic Challenges, Democratic Choices: The Erosion of Political Support in Advanced Industrial Democracies*. Oxford University Press
- Diamond, L. (1993). *Political Culture and Democracy in Developing Countries*. London
- Eagleton, T. (2000). *Ideja kulture*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk
- Eatwell, R. (ur.). *European political culture*. Routledge, 1997.
- Eckstein, H. (1988). Culturalist. Theory of Political Change. *American Political Science Review*, sv. 8, No. 4
- Eckstein, H. (1996). Culture as Foundation Concept for the Social Sciences. *Journal of Theoretical Politics*, vol. 8, No. 4
- Edwardsen, U. (1997). A Cultural Approach to Understanding Modes of Transition to Democracy. *Journal of Theoretical Politics*, 9 (1)
- Goodin, Robert. E., Tilly, C. (ur.). *The Oxford Handbook of Contextual Political Analysis*. Oxford Univ. Press, 2006.
- Hanson, S. E. (2003). From Culture to Ideology in Comparative Politics. *Comparative Politics*, Vol. 35, No. 3
- Hearn, J. (2006). *Rethinking Nationalism, A Critical Introduction*. Palgrave
- Heywood, A. (2003). *Political Ideologies*. Palgrave
- Kaase, Max, Newton, K. (1995). *Beliefs in Government*. Oxford Univ. Press
- Klingeman, Hans-D., Fuchs, D. (1995). *Citizens and the State*. Oxford Univ. Press
- Lichbach, Mark Irving, Zuckerman, Alan S. (ur.). *Comparative Politics: Rationality, Culture, and Structure*. Cambridge Univ. Press, 1999., str. 42-81, 237-239.
- Miller, David (2000). *Citizenship and National Identity*. Polity Press
- Patrick, Glenda M. (1984). „Political Culture“. U: Sartori, G. (ur.). *Social Science Concepts: A Systematic Analysis*. Beverly Hills, str. 265-314.
- Pay, L., Verba, S. (ur.). *Political Culture and Political Development*. Princeton, 1965.
- Putnam, R. (2003). *Kako demokraciju učiniti djelotvornom*. Zagreb: FPZ
- Scott, D. (2003). Culture in Political Theory. *Political Theory*, Vol. 31., No. 1
- Šalaj, B. (2007). Socijalni kapital: Hrvatska u komparativnoj perspektivi. Zagreb: FPZ
- Vujčić, V. (1993). *Politička kultura i politička socijalizacija*. Zagreb: Alinea
- Vujčić, V. (1995). *Politička tolerancija*. Zagreb: Defimi

Weissberg, R. (1998). *Political Tolerance*. Sage publication

Weil, F. D. (ur.). *Research on Democracy and Society: Democratization in Eastern and Western Europe*, Vol. 1. JAI Press Inc., 1993.

Weil, F. D. (ur.). *Research on Democracy and Society; Political Culture and Political Structure: Theoretical and Empirical Studies*, Vol. 2. JAI Press Inc., 1994.

ŽIVOTOPIS

Vladimir Vujčić

ADRESA

Fakultet političkih znanosti
Sveučilište u Zagrebu
Lepušićeva 6.
HR 10000 Zagreb
Telefon (+385) 1 464-2000
Telefaks (+385) 1 46-55-316
e-mail: vladimir.vujcic@fpzg.hr

ROĐEN

1. 01. 1947., Vrgorac, Hrvatska, državljanin Republike Hrvatske

VISOKOŠKOLSKO OBRAZOVANJE

1966-1970: Studij pedagogije na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, akademsko zvanje profesor pedagogije.
1978. Obranio doktorsku disertaciju „Funkcija osnovne škole u razvijanju moralnih stavova i moralnog ponašanja učenika“ na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, promocija u doktora pedagoških znanosti.

VISOKOŠKOLSKA NASTAVA I ZNANSTVENO NAPREDOVANJE

1972-1979: asistent na Filozofskom fakultetu u Zadru, na Odsjeku za pedagogiju.
1979-1984: docent na Odsjeku za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Zadru
1984-1986: redoviti profesor na Filozofskom fakultetu u Zadru
1986-1997: redoviti profesor na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu
1997-2007: redoviti profesor u trajnom zvanju na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu
2007. izabran za znanstvenog savjetnika u polju političkih znanosti

Predaje sljedeće predmete: Opća pedagogija, Didaktika, Metodika političkog obrazovanja, Politička kultura i obrazovanje za demokraciju.

VISKOŠKOLSKKE FUNKCIJE

- 1980-2006: predstojnik Odsjeka za pedagogiju i Zavoda za pedagogiju, razrednu nastavu i predškolski odgoj na Filozofskom fakultetu u Zadru.
- 1992-1996: prodekan na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu
- 2004-2007: predstojnik Odsjeka za komparativnu politiku. itd.

TEŽIŠTE ISTRAŽIVAČKOG RADA

U političkim znanostima težište je u komparativnoj politici: politička kultura, politička socijalizacija, političko obrazovanje i demokracija.

ISTRAŽIVAČKO ISKUSTVO

Voditelj više znanstveno istraživačkih projekata (primjeri):

- 1991-1993: Politička kultura i politička socijalizacija;
1993-1995: Politička tolerancija;
1996-1999: Politička kultura i demokracija;
2001-2006: Političko obrazovanje i demokracija.

STRUČNE AKTIVNOSTI

Sudjelovao na brojnim domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima, održavao javna predavanja itd. Sada član redakcije časopisa „Politička misao“, Zagreb.

OBJAVLJENI RADOVI

Objavio osam knjiga (monografija) iz polja odgojnih i političkih znanosti, te preko stotinu znanstvenih i stručnih radova. Preko 30 radova zastupljeno u međunarodno priznatim relevantnim bazama podataka.

RADOVI OBJAVLJENI U POSLJEDNJIH PET GODINA

- Globalizacija i problem političke legitimacije. *Politička misao*, br. 1. 2002., str. 87-110.
- Concept and Practice of Citizenship among Croatian Secondary School Students. *Croatian political science review*, No. 5, 2003, str. 75-100.
- Političko obrazovanje i Rawlsova koncepcija osobe i društvene kooperacije. *Politička misao*, br. 1, 2003, str. 16-31.
- Koncepcija i praksa građanstva kod hrvatskih srednjoškolaca. *Politička misao*, br. 3, 2003, str. 3-36.
- Spolne razlike i školsko iskustvo u razvoju svijesti i prakse građanstva mladih. *Politička misao*, br. 3, 2004, str. 143-156.
- Modeli odrednica građanstva kod mladih. *Anali HPD*, 2004-2005, br. 1, 197-225.
- Političko obrazovanje i modeli demokracije. *Politička misao*, br. 2, 2005, str. 55-77.

„Politička kultura i političke stranke u Hrvatskoj“. U: Zbornik *Kriza i transformacija političkih stranaka*. Zagreb: CPI, 2007.

Razumijevanje demokracije među mladima u Hrvatskoj. *Anali HPD*, Zagreb, 2005-2006, 2, str. 57-81.

Političke obaveze građana u demokraciji i političko obrazovanje. *Politička misao*, br. 4, 2007.

Napisao i osam prikaza i recenzija uglavnom stranih knjiga.

RADOVI KOJI NASTAVNIKA KVALIFICIRAJU ZA PREDAVANJE PREDMETA „POLITIČKA KULTURA I DEMOKRACIJA – KOMPARATIVNI PRISTUP“

1. Znanstvene monografije

Politička kultura demokracije. Zagreb: Panliber, 2001, str. 396.

Politička tolerancija. Zagreb: Defimi, 1995, str. 186.

Politička kultura i politička socijalizacija. Zagreb: Alinea, 1993, str. 248.

2. Znanstveni članci

Pojam političke kulture. *Politička misao*, br. 4, 1997.

Dimenzije političke kulture. *Politička misao*, br. 1, 1998.

Tipologija političke kulture. *Politička misao*, br.4, 1998.

Politička tolerancija u strukturi demokratske političke kulture. *Društvena istraživanja*, br. 2, 1996.

Politička kultura: politička potpora (legitimacija, povjerenje, identitet). *Politička misao*, br. 1, 1999.

Globalizacija i problem političke legitimacije. *Politička misao*, br. 1, 2002.

Politička kultura i politička struktura. *Politička misao*, br. 1. i 2. 1999.

Politička tolerancija nepopularnih grupa u Hrvatskoj. *Politička misao*, br. 1, 1995.

Svijest o ljudskim pravima. *Politička misao*, br. 3, 2000.

Političko obrazovanje i modeli demokracije. *Politička misao*, br. 2, 2005.

POSLJEDNJI IZBOR U ZNANSTVENO-NASTAVNO ZVANJE: 1997. godine (za znanstvenog savjetnika u polju političke znanosti izabran 2007. godine).